

**หลักเกณฑ์การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท
ที่ได้รับการจัดสรรผ่านกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
(สำหรับ: หน่วยบริหารและจัดการทุน)**

ตามที่คณะกรรมการติดตามและประเมินผลการสนับสนุนวิทยาศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ในคราวประชุมครั้งที่ 5/2565 เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 มีมติเห็นชอบต่อแนวทางการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยบริหารและจัดการทุน และหน่วยรับงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการฯ จึงได้จัดทำหลักเกณฑ์การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 3 วันที่ 7 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

หมวดที่ 1: หน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน

หน่วยบริหารและจัดการทุน ต้องเข้ารับการประเมินทุกปีงบประมาณ

หมวดที่ 2: การคัดเลือกแผนงานที่จะประเมิน

หน่วยบริหารและจัดการทุน ดำเนินการจัดทำข้อมูลแผนงานที่จะประเมิน และส่งให้ สกสว. พิจารณาเบื้องต้น โดยมีแนวทางในการพิจารณาคัดเลือกแผนงานที่จะประเมิน ดังต่อไปนี้

- 2.1 แผนงานที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริม ววน. โดยมีงบประมาณไม่เกิน 100 ล้านบาท ซึ่งดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว และยังไม่ได้ถูกประเมินมาก่อน
ทั้งนี้ กรณีที่ไม่เป็นไปตามข้อ 2.1 มีข้อยกเว้น ดังต่อไปนี้
 - 2.1.1 กรณีที่ 1 หากประสงค์เลือกประเมินแผนงานที่งบประมาณมากกว่า 100 ล้านบาท หน่วยบริหารและจัดการทุนสามารถดำเนินการได้ แต่ต้องเป็นแผนงานที่ สกสว. ยังไม่เคยคัดเลือกมาประเมิน
 - 2.1.2 กรณีที่ 2 หากประสงค์ประเมินแผนงานที่เคยถูกประเมินแล้ว หน่วยบริหารและจัดการทุนสามารถดำเนินการได้ แต่ต้องเป็นแผนงานที่มีแนวโน้มว่ามีผลกระทบขยายเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญจากการประเมินครั้งที่ผ่านมา
 - 2.1.3 กรณีที่ 3 หากประสงค์ประเมินแผนงานที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ หน่วยบริหารและจัดการทุนสามารถประเมินแผนงานนั้นได้ โดยประเมินชุดโครงการหรือโครงการที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้วภายใต้แผนงานนั้น
- 2.2 จำนวนแผนงานที่ดำเนินการประเมินขึ้นอยู่กับงบประมาณที่หน่วยบริหารและจัดการทุนดำเนินการออกสัญญา ดังต่อไปนี้
 - 2.2.1 หน่วยบริหารและจัดการทุนขนาดใหญ่ ที่มีจำนวนเงินงบประมาณที่ออกสัญญาเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ 2,000 ล้านบาทต่อปีขึ้นไป จะต้องคัดเลือกอย่างน้อย 5 แผนงานย่อย หรือ ชุดโครงการ หรือ กลุ่มโครงการ ขึ้นไป เพื่อดำเนินการประเมินผลกระทบ
 - 2.2.2 หน่วยบริหารและจัดการทุนขนาดกลาง ที่มีจำนวนเงินงบประมาณที่ออกสัญญาเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ 1,000 – 1,999 ล้านบาทต่อปี จะต้องคัดเลือก 3 – 4 แผนงานย่อย หรือ ชุดโครงการ หรือ กลุ่มโครงการ เพื่อดำเนินการประเมินผลกระทบ
 - 2.2.3 หน่วยบริหารและจัดการทุนขนาดเล็ก ที่มีจำนวนเงินงบประมาณที่ออกสัญญาเฉลี่ยย้อนหลัง 3 ปี น้อยกว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี จะต้องคัดเลือก 1 – 2 แผนงานย่อย หรือ ชุดโครงการ หรือ กลุ่มโครงการ เพื่อดำเนินการประเมินผลกระทบ

ในการดำเนินงานหน่วยบริหารและจัดการทุนจำเป็นต้องประเมินภาพรวมของสถานภาพ ปัจจัยป้อนเข้า กระบวนการบริหารจัดการ และผลผลิตของแผนงานย่อย หรือ ชุดโครงการ หรือ กลุ่มโครงการ และประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ ของงานวิจัยที่มีต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมจากโครงการที่ถูกคัดเลือกเป็นโครงการกรณีศึกษา ทั้งนี้ จำนวนโครงการ กรณีศึกษาขึ้นอยู่กับขนาดของแผนงานย่อย หรือ ชุดโครงการ หรือ กลุ่มโครงการที่เลือกมาประเมิน

หมวดที่ 3: กรอบระยะเวลา

หน่วยบริหารและจัดการทุนดำเนินการประเมิน และจัดส่งรายงานผลการประเมินให้ สกสว. ภายในทุกสิ้นปีงบประมาณ

หมวดที่ 4: ผู้ประเมิน

ผู้ประเมินภายนอกควรมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- 4.1 บุคคล กลุ่มบุคคล หรือนิติบุคคลที่ไม่มีผู้ใดเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน และไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในผลประโยชน์โดยตรงกับหน่วยงานที่เข้ารับการประเมิน
- 4.2 มีความเชี่ยวชาญด้านศาสตร์การประเมิน มีพื้นฐานด้านเศรษฐศาสตร์ และมีที่ปรึกษาที่มีความรู้เกี่ยวกับสาขา วิทยาการที่เกี่ยวข้องกับแผนงานที่คัดเลือกมาประเมิน

หมวดที่ 5: หลักการเบื้องต้นในการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบ สำหรับผู้ประเมินภายนอก

- 5.1 จัดทำเส้นทางสู่ผลกระทบ (Impact Pathway)
- 5.2 พิจารณาผลประโยชน์ส่วนเพิ่ม (Incremental Net Changes) ที่เกิดจากการใช้ผลงานวิจัย เปรียบเทียบกับ ต้นทุนที่ใช้ในการดำเนินงานวิจัย โดยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้
 - 5.2.1 การพิจารณาผลประโยชน์จากการดำเนินงานวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
 - (1) พิจารณาเฉพาะการใช้ประโยชน์ของผลผลิตจากงาน ววน. (Outputs) ที่ทำการประเมิน อย่าง สมเหตุสมผล
 - (2) ภายหลังที่โครงการวิจัยดำเนินการแล้วเสร็จจนกระทั่งสิ้นสุดการใช้ประโยชน์ (Ex-ante) หรือ จนถึงปี ปัจจุบัน (Ex-post)
 - (3) พิจารณา “ผลประโยชน์สุทธิ” เช่น รายได้สุทธิ เนื่องจากการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในบาง กิจกรรมอาจก่อให้เกิดต้นทุนที่สูงขึ้น
 - (4) พิจารณานบนพื้นฐานของ “การเปลี่ยนแปลงสุทธิ” ภายใต้อิทธิพลการเปลี่ยนแปลงส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (Change in Economic Surplus) กล่าวคือ เปรียบเทียบสถานการณ์ “มีการใช้” กับ “ไม่มีการใช้” ผลงานวิจัย (With vs. Without) และ/หรือ “ก่อน” กับ “หลัง” การใช้ผลงานวิจัย (Before vs. After)
 - (5) หากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสังคมหรือกลุ่มเป้าหมาย ไม่ได้มาจากการใช้ผลงานวิจัยเพียงอย่างเดียว แต่ เป็นผลที่เกิดจากการสนับสนุนโดยโครงการหรือปัจจัยอื่นๆ ร่วมด้วย ควรพิจารณาสัดส่วนผลประโยชน์ เฉพาะที่เกิดจากงานวิจัยเท่านั้น (Contribution)
 - (6) ควรระมัดระวังการพิจารณาผลประโยชน์ซ้ำซ้อน
 - (7) การใช้ Financial proxy ต้องสอดคล้องและสะท้อนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการนำผลงานวิจัยไป ใช้ประโยชน์
 - ไม่ควรตีมูลค่าผลผลิตจากงานวิจัย (Output) เช่น บทความวิชาการ ทรัพย์สินทางปัญญา
 - ไม่ควรใช้ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของกิจกรรมในโครงการ เช่น การจัดจ้าง ค่าตอบแทน ค่าจัด ฝึกอบรม ค่าจัดประชุม ค่าโทรศัพท์สื่อสาร ฯลฯ

- **ไม่ควรใช้ “ตัวคูณทวี (Multiplier)”** เนื่องจาก โครงการวิจัยเป็นโครงการระดับท้องถิ่น หรือ ระดับเล็ก

ตัวคูณทวีเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมกับโครงการระดับมหภาคของภาครัฐ ที่ใช้งบประมาณสูงและคาดหวังจะเกิดผลในระยะยาว ซึ่งการพิจารณาระบบเศรษฐกิจในระยะยาวมีความซับซ้อน เพราะอาจเกิดการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยอื่นๆ ที่หลากหลายอาจทำให้ผลกระทบของตัวคูณทวีมีค่าลดลง อีกทั้ง การใช้ตัวคูณทวีมักจะพึ่งพาการเพิ่มการใช้ทรัพยากร เช่น แรงงานและเงินลงทุนเพิ่มขึ้น ซึ่งเมื่อทรัพยากรเหล่านี้มีจำกัดหรือไม่พร้อมใช้งาน เศรษฐกิจจะไม่สามารถใช้ตัวคูณทวีได้ในสัดส่วนเดียวกัน

5.2.2 การพิจารณาต้นทุน โดยพิจารณาจากงบประมาณจากทุกแหล่งทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน รวมถึงงบประมาณสนับสนุนที่ไม่ใช่ตัวเงิน (In-kind)

5.3 ดัชนีชี้วัด ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนเชิงสังคม (Social Return on Investment หรือ SROI) หรือ อัตราส่วนระหว่างผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้ผลงานวิจัยต่อต้นทุนวิจัย (Benefit Cost Ratio หรือ BCR ใน Impact Evaluation) ในระดับแผนงาน หรือ ชุดโครงการ หรือ โครงการ แล้วแต่กรณีในข้อ 2.1 ถึง 2.2

5.4 เอกสารแนะนำ เพื่อศึกษาเพิ่มเติม

- (1) หนังสือ “การประเมินผลกระทบจากงานวิจัยและพัฒนา หลักการเบื้องต้นและแนวปฏิบัติ” โดย กัมปนาท วิจิตรศรีกรม
- (2) หนังสือ “คู่มือและเกณฑ์การวิเคราะห์ผลลัพธ์ทางสังคม (SIA) และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI) ในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน (ESG)” โดย เศรษฐภูมิ บัวทอง, บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ, ชลธิชา จันท์แจ่ม และ นูรีมะห์ ลูติง
- (3) หนังสือ “คู่มือการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment: SIA) และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (Social Return on Investment: SROI) โครงการเพื่อสังคม” โดย เศรษฐภูมิ บัวทอง, เกศกุล สระแก้ว, และ บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ
- (4) หนังสือ “คู่มือการประเมินผลกระทบทางสังคม (Social Impact Assessment : SIA) และผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนโครงการ (Social Return On Investment : SROI) สำหรับเจ้าหน้าที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)” โดย เศรษฐภูมิ บัวทอง, เกศกุล สระแก้ว, บุญฤทธิ์ พานิชเจริญ, นูรีมะห์ ลูติง
- (5) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การสังเคราะห์ผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : ภาพรวมของ 7 แผนงาน” โดย ผศ.ดร.วิศิษฐ์ ลิ้มสมบุญชัย และคณะ
- (6) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : แผนงานวิจัยแนวหน้าด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาฯ” โดย รศ.ดร.สุวรรณา ประณีตวาทกุล และคณะ
- (7) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : โครงการพัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโปรแกรมวิจัยต่อเนื่อง” โดย รศ.ดร.กัมปนาท วิจิตรศรีกรม และคณะ
- (8) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ “การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบของแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ สกสว. : การพัฒนาพลังงานเคมีชีวภาพและพลาสติกที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ” โดย ผศ.ดร.เออวดี เปรมัชเชียร และคณะ

ดาวน์โหลดคลิก [เอกสารแนบ](#)

หมวดที่ 6: งบประมาณในการประเมิน

หน่วยบริหารและจัดการทุน พิจารณาจัดสรรจากงบบริหาร เพื่อใช้ในการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบฯ

หมวดที่ 7: การจัดทำรายงานผลการประเมิน

หน่วยบริหารและจัดการทุน ดำเนินการจัดทำรายงานผลประเมินตามโครงสร้างรายงาน โดยมีหัวข้อที่ครอบคลุมตามหัวข้อที่ สกสว. กำหนด และดำเนินการจัดส่งผลการประเมินภายในทุกสิ้นปีงบประมาณ โดยให้นำส่งเอกสารที่ประกอบด้วย

- 1) รายงานผลการประเมิน จำนวน 1 เล่ม พร้อมนำส่งอิเล็กทรอนิกส์ไฟล์ทั้งรูปแบบ Word และ PDF
- 2) ไฟล์ Excel คำนวณผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการกรณีศึกษา (Template ของผู้ประเมิน และ Template ของ สกสว.)

หมวดที่ 8: การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผลการประเมิน

- 8.1 ผลการประเมินจะถูกนำเสนอต่อคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการสนับสนุนวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม
- 8.2 ผลการประเมินจะช่วยสะท้อนถึงความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยและการบริหารจัดการในแผนงานที่หน่วยงานรับผิดชอบ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการประเมินจะเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ประกอบการบริหารจัดการงบประมาณและขับเคลื่อนผลงานวิจัยเพื่อตอบโจทย์การพัฒนาที่สำคัญของประเทศ
- 8.3 ใช้ประกอบการชี้แจงงบประมาณต่อรัฐสภาและสื่อสารต่อสาธารณะ

หมวดที่ 9: บทเฉพาะกาล

ตามประกาศหลักเกณฑ์การประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 3 (วันที่ 7 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568) นี้ กรณีหน่วยบริหารและจัดการทุนไม่มีความพร้อมที่จะดำเนินการประเมิน อันเนื่องจากเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุอันควรได้รับการยกเว้นการประเมินในปีงบประมาณใด ๆ หน่วยงานจำเป็นต้องนำส่งเอกสารพร้อมระบุเหตุผลเพื่อเสนอขออนุมัติยกเว้นการประเมินฯ ในปีนั้น ๆ มายัง สกสว. ทั้งนี้ ผลการพิจารณาของผู้อำนวยการ สกสว. ถือเป็นที่สุด